

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ І ПРАВ ДИТИНИ

Очікувані результати діяльності учнів:

• *Знання і розуміння:* добирає з різних джерел додаткову інформацію щодо функціонування міжнародних та європейських механізмів захисту прав людини; розуміє важливість існування механізмів захисту прав людини та цінність ініціативи кожної особи у цій сфері; знає, що таке порушення прав людини; знає національні та міжнародні механізми захисту прав людини; оцінює перспективи й основні загрози розвитку прав людини в майбутньому.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Організація класу, представлення теми й очікуваних результатів уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ УЧНІВ

Виступ учнів

Учні зачитують твори-роздуми, написані вдома.

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз правових ситуацій

- Анатолія Г. незаконно (як він вважає) звільнили з роботи;
- злочинці обікрали квартиру ваших знайомих, але злочинців ніхто не розшукує;
- у лікарні Борису П. не надали вчасно необхідну допомогу, тому довелося ампутувати ногу;
- на міських виборах Петра Б. примусили зняти свою кандидатуру на посаду мера;

- редактор газети «Гривня» відмовився опублікувати вашу статтю про погіршення екологічної ситуації в місті, мотивуючи це небажанням погіршувати відносини з владою.

1. Що об'єднує ці ситуації?

2. Куди б ви порадили звернутися цим людям для захисту своїх прав?

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Метод «Коло ідей»

· У групах розгляньте і обговоріть запропоновані ситуації, які трапляються з нашими громадянами в країнах Європи. З'ясуйте, куди потерпілі можуть звернутись для захисту своїх прав.

Ситуація 1. Громадянин К. перебуває в одній з європейських країн у туристичній мандрівці. Під час екскурсії він заблукав у старовинному парку. Коли дістався місця стоянки екскурсійного автобусу, то зрозумів, що його відсутність не помітили — автобус продовжив мандрівку без нього.

Ситуація 2. Бізнесмен Г. перебуває в діловій поїздці за кордоном. Під час розрахунку за бензин на заправочній станції його звинуватили у використанні фальшивих грошей і доправили до поліцейської дільниці.

Ситуація 3. Студент М. за програмою молодіжних обмінів перебуває в одній з європейських країн. На дискотеці до нього підійшли двоє і запропонували йому стати посередником у розповсюдженні наркотиків, погрожуючи розправою в разі незгоди.

Ситуація 4. Заробітчанин Ч. отримав травму на підприємстві, де працює. Власник негайно його розрахував і взяв на роботу іншого. Ч. не має достатньо грошей ні для лікування, ні для того, щоб повернутися додому.

Ситуація 5. Громадянина Д. під час поїздки у швидкісному потягу було пограбовано: зникли гроші і документи. Що робити?

Висновок. Питання захисту прав людини вирішують зазвичай на національному рівні правоохоронні органи та відповідні органи влади, особи, які перебувають за кордоном, можуть звертатися також до консульства своєї країни.

Евристична бесіда

· Що робити, якщо людина не може домогтися справедливості у власній країні?

Веб-квест

1. Які органи в державі стоять на охороні правопорядку?
2. Що спільного в їхній діяльності?
3. У чому полягає специфіка їхньої діяльності?
4. Кінцевий результат: створення колективної презентації «Правоохоронні органи».

Бесіда

1. Як можна захистити свої права в Україні?
2. Якою є роль неурядових правозахисних організацій у захисті прав людини?

Висновок. Правоохоронні органи — система державних правоохоронних та уповноважених державою громадських формувань, що діють на основі та відповідно до закону й основною функцією яких є забезпечення законності та правопорядку, боротьба зі злочинністю та іншими правопорушеннями.

V. ПІДСУМКИ УРОКУ

Бліцопитування

1. Чи може Президент України розробляти і видавати закони України? (*Ні*)
2. Як називається перехід прав і обов'язків від одного суб'єкта конституційного права до іншого? (*Правонаступництво*)
3. Як називається правовий зв'язок особи з державою, що зумовлює взаємні права та обов'язки? (*Громадянство, підданство*)
4. Який орган здійснює правосуддя в Україні? (*Суд*)
5. Яким є конституційний склад Верховної Ради України? (*450*)
6. Скільки областей у складі України? (*24*)
7. Скільки розділів має Конституція України? (*XV*)
8. Уповноважений Верховної ради України із захисту прав людини. (*Омбудсмен*)
9. Який представницький орган видає закони? (*Парламент*)
10. Яка посадова особа підтримує державне обвинувачення в суді? (*Прокурор*)
11. Яку структуру називають урядом України? (*Кабінет Міністрів*)
12. Як називається влада народу? (*Демократія*)

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Відшукати в засобах масової інформації повідомлення про діяльність Європейського суду з прав людини. Опитати родичів і знайомих, що вони знають про діяльність Євросуду, поділіться з ними здобутими знаннями.
2. Підготувати проект за темою «Якщо твої права порушено».
3. Підготувати міні-есе за темою «Правосуддя в майбутньому. Моя власна точка зору».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ»

Очікувані результати діяльності учнів:

• *Знання і розуміння:* поділяє думку про те, що: «Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах»; розуміє важливість існування механізмів захисту прав людини та цінність ініціативи кожної особи в цій сфері; володіє інформацією про порядок звернень щодо захисту прав людини до національних і міжнародних органів та організацій; визнає роль міжнародних та європейських інституцій у захисті прав людини (ООН, Рада Європи, Європейський суд з прав люди-

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Організація класу, представлення теми й очікуваних результатів уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ УЧНІВ

Завдання

1. Дайте визначення правам і свободам людини.
2. назвіть механізм захисту прав і свобод, який не може бути реалізованим у національних межах.

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Виступ учнів

1. Учні представляють міні-есе «Правосуддя в майбутньому. Моя точка зору».
2. Учні презентують проектні дослідження «Якщо твої права порушено».

Вправа «Асоціації»

Учитель. Запишіть свої асоціації щодо терміна «права». Ці слова мають починатися з букв, які становлять саме це слово.

- **П**орядок;
- **р**івність;
- **а**ктуальність;
- **в**заєморозуміння;
- **а**ктивність.

Висновок. Демократичне суспільство, демократична держава нерозривно пов'язані з поняттями прав і свобод людини. Кожен з вас у повсякденному житті напевно вимовляли слова «Я маю право», «Це моє право», «Права людини».

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Метод «Акваріум»

Учні об'єднуються у 5 експертних груп по 5 осіб, та у 5 навчальних груп, у складі яких будуть представники кожної із експертних груп. Залежно від кількості учнів у класі можна утворити групи так, щоб було два експерти з деяких питань; один з блоків може пояснити вчитель.

- Опрацювати протягом 5-7 хв «свій» блок питань, що стосуються Європейського суду з прав людини.

I блок

1. Справи громадян яких держав розглядає Європейський суд з прав людини?
2. Яким є склад Європейського суду з прав людини?

II блок

- Хто і в яких випадках може звертатися до Європейського суду з прав людини?

III блок

1. Які скарги не розглядає Європейський суд з прав людини?
2. Якою мовою і в якій формі звертаються до Європейського суду з прав людини?

IV блок

- Яким є порядок розгляду справи в Європейському суді з прав людини?

V блок

- Чи можна не виконувати рішення Європейського суду з прав людини?

Перегляд відеоролика

Перегляд відеоролика «Що українці знають і думають про права людини?» (<https://www.youtube.com>).

Міні-лекція

Учитель. Упродовж останніх п'яти років до Європейського суду з прав людини, лише за підрахунками Уповноваженого ВРУ з прав людини, звернулися понад 7 тисяч громадян нашої держави, через що Україна 2002 року вперше від часу приєднання до Конвенції із захисту прав і основних свобод людини потрапила до десятки країн, від громадян якої було зареєстровано найбільшу кількість звернень.

Моніторинг Уповноваженого засвідчив, що найчастіше наші громадяни звертаються до Європейського суду з прав людини у зв'язку з невиконанням рішень національних судів, порушенням їхніх прав на належні умови тримання в пенітенціарних установах і безперешкодне володіння своєю власністю, зокрема своїми заощадженнями.

V. ПІДСУМКИ УРОКУ

Евристична бесіда

1. Назвіть дві-три причини вивчати права людини та механізми їхнього захисту.
2. Які органи займаються питаннями захисту прав людини на міжнародному рівні?
3. У яких випадках ви можете звернутися по захист до Європейського суду з прав людини?

Рефлексія

1. Чи справдилися мої очікування?
2. Про що мені ще хочеться дізнатися? Яку проблему хотілося б порушити?

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Написати твір-роздум за темою «Захист власних прав — особиста чи суспільно вагома справа?».